

PRADILLA CARDONA, Miquel Àngel (ed.) (2022).
Catalan sociolinguistics: State of the art and future challenges.
Amsterdam; Filadèlfia: John Benjamins. 333 p.

En l'àmbit de la catalanística, l'estudi de la llengua com a fet social té una tradició que ve d'enrere, concretament, de fa cinquanta anys, quan es va fundar el que inicialment es denominava *Grup Català de Sociolingüística* (1973) —l'actual Societat Catalana de Sociolingüística (SOCS)—, com indica Pradilla, coordinador de l'obra que comentarem. De fet, molts dels joves estudiants de filologia catalana o de lingüística ho són, sobretot, per aquesta vocació sociolingüística inicial, per bé que, amb el temps, no tots s'hi acaben dedicant o, en alguns casos, ho fan després d'haver tastat altres rams de les ciències del llenguatge —com un servidor. Sigui com sigui, després de molts anys d'estudis —teòrics i, en menor mesura, aplicats—, hom pot tenir la sensació que ens hem centrat més o menys en uns àmbits concrets i que, en canvi, se n'han desatès uns altres. Per això és interessant fer una repassada general de l'estat de la qüestió d'aquesta disciplina, a fi d'oferir-ne una panoràmica, una tasca que el professor Pradilla ja havia fet amb anterioritat el 2011, quan va coordinar el número 21 de la revista *Treballs de Sociolingüística Catalana*.

En aquella primera revisió de la situació de la disciplina, Pradilla ja va saber agrupar les principals veus de la sociolingüística catalana a fi d'oferir-ne un mapa general, que va permetre, d'una banda, veure tot el camí recorregut i les passes fetes, i, de l'altra, comprovar quines vies restaven encara per explorar, algunes de les quals, de fet, aquesta segona revisió, convertida en llibre, ha incorporat, amb la presència de quatre noms nous —sigui com a autors o com a coautors. En general, però, la majoria dels capítols tenen el mateix títol o han patit canvis menors, com hom pot veure ràpidament en comparar l'índex de la revista i el del llibre.

Així mateix, el llibre, escrit en anglès, és un bon recurs perquè la recerca sociolingüística en català sigui coneguda internacionalment, encara que es podria criticar la mirada molt àmplia que fa del terme *sociolingüística*, atès que incorpora des de l'òptica variacionista fins als estudis de pragmàtica i del discurs —tots dos casos representats amb un sol capítol—, sense deixar de banda la història (social) de la llengua o l'antropologia lingüística. En aquest sentit, potser hauria estat més adequat acotar una mica la mirada i centrar-se sobretot en els estudis referits a la sociologia del llenguatge, amb la possibilitat d'incloure-hi també la perspectiva antropològica, mentre que la resta de disciplines —que ja tenen un cos d'estudis al darrere suficient— s'haurien pogut tractar en altres obres d'una manera molt més específica.

Tot i això, *Catalan sociolinguistics* ofereix devuit capítols —a més de la introducció i d'un capítol dedicat a la història de la SOCS— que inclouen perspectives de recerca

que Pradilla classifica segons si es refereixen a la macrosociolingüística —la majoria dels capítols— o a la macrosociolingüística. En el primer grup, hi inclou la planificació lingüística (del corpus, de l'estatus i de l'adquisició), així com l'ecolingüística, la història social i la psicologia social, a més de la denominada *sociolingüística prospectiva*. En canvi, el segon grup es redueix a l'etnografia de la comunicació —o, més aviat, a l'antropologia lingüística—, als estudis variacionistes i a l'anàlisi del discurs i la pragmàtica.

Com ja hem explicat, obre el llibre un capítol introductori de mans del coordinador, en el qual Pradilla explica com s'ha organitzat el volum i com concep la sociolingüística des d'una mirada polifacètica. Tot seguit, Vallverdú exposa la història de la SOCS d'ençà de la seva fundació, de la qual destaca la voluntat d'incidència política, en tant que grup preocupat per la planificació lingüística. A partir d'aquí, la resta de capítols ofereixen una aproximació a les diferents subdisciplines —en un sentit molt ampli, com dèiem— de la sociolingüística. Al capítol 3, Comellas aborda les principals àrees d'interès dels estudis centrats en l'ecologia lingüística, que adaptà tot un conjunt de termes de l'ecologia (*ecosistema*, *emergència*, etc.) a l'estudi de la llengua en l'arena social, especialment a partir de les aportacions de Junyent i Bastardas.

Querol, al capítol 4, parla de la *sociolingüística prospectiva*, que és plantejada com l'estudi de la sociologia del llenguatge en català orientat a la predicció en favor d'una prevenció, la qual oposa al que denomina *bibliografia pseudoprofètica*, un tipus de recerques que eren habituals anteriorment i que, segons l'autor, tan sols «confessaven un futur preferit» pels investigadors que els escrivien (p. 44). Després, Nicolás exposa la manca d'estudis tant d'història social de la llengua com de sociolingüística històrica, i proposa un paradigma nou que combini les ciències socials i la mirada diacrònica.

Tot seguit, els capítols 6 i 7 se centren en la planificació del corpus a partir de dues perspectives diferents. Al capítol 6, Costa —una de les incorporacions noves al volum— dibuixa una panoràmica sobre la recerca relacionada amb la codificació lingüística, ampliant un treball anterior seu. Segons Costa, l'estudi de la norma ha de centrar-se en els problemes d'aplicació —cosa que lliga amb l'avaluació de la vehiculació de la normativa— i orientar-se a la resolució dels problemes dels usuaris. Al capítol 7, Gifreu i Corominas —l'última, un dels noms nous de la monografia— ofereixen una perspectiva focalitzada en la llengua dels mitjans de comunicació a partir d'una recerca que té en compte dades sobre els mitjans de comunicació de 1980 a 2020, i que es fixa en la planificació de l'estatus, el corpus i l'extensió de l'ús.

Un altre bloc de capítols són el de Branchadell (capítol 8), sobre la contribució poc nombrosa de les ciències polítiques a la sociolingüística catalana —a diferència del que ocorre en altres territoris, segons l'autor—, i el de Riera (capítol 9), que ofereix una perspectiva de la política lingüística que s'ha duit a terme a Catalunya d'ençà de 1980 —un treball que potser s'hauria pogut completar amb dades d'altres indrets de la catalanofonia, a fi d'oferir una aproximació de conjunt. Molt relacionats amb aquests dos capítols, trobem els capítols 11 i 12, que versen sobre la legislació lingüística (Pons) —considerant el conjunt de territoris de parla catalana que formen part

de l'Estat espanyol i no tan sols Catalunya— i la perspectiva economicista (Alarcón), respectivament.

El capítol que fa 10, a mans de Marí, aborda els problemes que ha patit la planificació de l'estatus al llarg dels anys i posa de manifest la manca d'una aplicació sistemàtica i coherent de les polítiques lingüístiques dels diferents territoris de l'espai comunicatiu català en l'Estat espanyol. Amb tot, a partir de la mundialització i dels canvis que aquesta ha generat, l'autor proposa canviar el paradigma i passar de la normalització, en sentit estricte, a la sostenibilitat lingüística, que actualment ocupa un paper central en el marc internacional.

Els capítols 13, 14 i 15 se centren en els estudis sobre la situació sociolingüística de la llengua des de perspectives diferents. Al capítol 13, Torres dona compte de la recerca en demolingüística: primer parteix de l'aparició d'aquesta perspectiva d'estudi i la contextualitza globalment. Tot seguit explica quina ha estat la seva evolució dins de la catalanística, amb els principals tòpics que s'hi han tractat, i, finalment, proposa tot un seguit de reptes de futur que qualsevol investigador en la matèria hauria de tenir presents. En canvi, els dos capítols següents se centren sobre qüestions d'estudi més concretes. Per una banda, Mas Miralles i Montoya (capítol 14) tracten la qüestió de la transmissió lingüística —que ha estat un dels temes fonamentals dels estudis sociolingüístics en català i, en general, de les diferents llengües minoritzades—, mentre que, per l'altra, Vila (capítol 15) es focalitza en la denominada *sociolingüística educativa*, centrada en l'escola, de la qual ofereix les pautes necessàries per a fer-hi recerca.

El capítol 16, elaborat per Comajoan —una altra de les incorporacions noves respecte del 2011— i Strubell —que va morir, malauradament, abans que el llibre es publicàs—, comenta la interfície entre llengua i psicologia social, i s'organitza en tres apartats: el primer explica la relació que hi ha hagut entre sociolingüística i psicologia social, el segon ofereix una selecció de treballs que parteixen d'aquests plantejaments —centrats sobretot en les actituds lingüístiques— i, finalment, el darrer apartat tanca el capítol amb una reflexió sobre l'enllaç entre sociolingüística i psicologia social.

A continuació, els capítols 17 i 18 es basen en els estudis d'antropologia lingüística. Al capítol 17, Argenter presenta un resum global del marc teòric, dels conceptes i de les possibilitats que ofereix aquesta perspectiva, que en la recerca sobre catalanística ha estat encapçalada principalment per investigadors de l'àmbit de la filologia o l'educació, a diferència d'altres indrets, on els antropòlegs són els qui s'hi dediquen, com ocorre als Estats Units d'Amèrica. En canvi, Pujolar, al capítol 18, introdueix la recerca sobre els nous parlants, que no apareixia al monogràfic del 2011. En aquest capítol, a més, Pujolar assenyala la porositat de la sociolingüística, en tant que disciplina que es troba en relació constant amb la resta de ciències socials, i de què s'aprofita.

Finalment, tanquen el llibre els capítols 19 i 20, que, en un exercici de síntesi admirable, expliquen els principals aspectes relacionats amb la recerca duita a terme tant en l'àmbit de la pragmàtica i l'anàlisi del discurs com en el del variacionisme. D'una banda, Alturo (capítol 19), que parla d'una frontera difusa entre pragmàtica, anàlisi

del discurs, sociolingüística, etc., posa en relleu la relació entre l'activitat lingüística i el context social i cultural i destaca alguns dels aspectes d'estudi essencials en aquest àmbit, com la naturalesa del significat, la intencionalitat o la relació entre ús i estructura. De l'altra, Pradilla (capítol 20) parteix de la idea que els estudis variacionistes constitueixen un univers calidoscòpic, ateses les múltiples perspectives d'anàlisi possibles, a partir de diferents vèrtexs, com explica l'autor, que poden ser històric, pragmàtic, geolingüístic, etc., i que repassa d'una manera ben argumentada.

En definitiva, aquesta obra és interessant per a entendre la sociolingüística catalana i constitueix un punt de partida essencial per a qualsevol usuari que es vulgui iniciar en la recerca d'aquesta disciplina. Amb tot, es troba a faltar una mirada més concreta en relació amb alguns àmbits de la sociolingüística, com la glotopolítica, en sentit estricte, i una mirada una mica més diversa, tant pel que fa a la distribució d'autors i autores com pel que fa a l'edat i l'origen geogràfic dels responsables de cada contribució. Tanmateix, el lector ha d'interpretar aquest apunt com una curiositat, no com una crítica, atesa la qualitat de l'obra i el repàs general que fa de la matèria.

Ivan SOLIVELLAS
Universitat de les Illes Balears